د نړۍ د ګڼ شمېر سیاسي ګوندونو لړونکی هیواد

هندی سیاست او سیاسي ګوندونه

Download from:aghalibrary.com

محمد داؤد افغان

7-11-2020

بسم الله الرحمن الرحيم

مطلب پیژندنه

د مطلب نوم: د نړۍ د ګڼ شمېر سیاسي ګوندونو لرونکی هیواد

لیکوال: محمد داؤد (افغان)

د بریښنالیک پته: Modawoodafghan@yahoo.com

د تماس شمیره:0093 (0) 707943758

د واټسپ شمیره:0093 (0) 705016346

د ترتیب کال: ۱۳۹۸/۱۲/۳۰ ه ش

د خپریدو نېټه: ۱۳۹۹/۴/۲۲ ه ش

ډالۍ!

د ولس و هغه شخصيتونو ته چې په ريښتيني بڼه يې دې
خاوري ته خدمت کړی وي او يايې د دې خاوري د ابادۍ په
لاره کي د شهادت جام نوش کړی وي!

له زرو دوستانو یو دښمن هم زیات دی

(لقمان حکیم)

==========

بزدله انسان خپل عزت د بل په سپکاوی کي ویني

بزدله انسان د حسد او انتقام سرچینه وي

(محمد داؤد افغان)

==========

د بل غیبت مه کوه، ستا غیبت به نه کیږي

غیبت کوونکی تل د نورو په وړاندي سپک وي

(محمد داؤد افغان)

==========

که حکومتي چارواکي د سیاسي مصلحت په اساس و ټاکل سي

نو ولس دي تري د خدمت طمعه نلري

(محمد داؤد افغان)

==========

یادښت!

دغه تحليلي مطلب يواځي په پښتو ژبه کي د کافي معلوماتو د نشتون په وجه تر ډيره د انګليسي ژبې څخه را ژباړل سوی، چي نوی نسل ورځخه کافي معلومات تر لاسه کړي.

لړليک

سياسي ګوندونه او هندی سياست **0**

پيژندنه **0**
يو ګوندي نظام 1
دوه ګوندي نظام 1
څو ګوندي نظام 1
سياسي ګوندونه **1**
تر ۲۰۱۳ م کال پوري په هند کي سياسي ګوندونه **2**
د هندي ګوندي نظام بڼې **3**
څوګوندي نظام 3
ملی ګوند 3
د هندي ګوندي نظام بڼې **4**
څو ګوندي نظام **4**
د روښانه ايډيالوژۍ نه درلودل **7**
د دوديزو عواملو پر اساس **8**
په ايالتونو کي د سيمه ايزو ګوندونو ظهور **8**
د مؤثره اپوزيسون نشتون **9**
غيري اصولي اتحاد **9**

سياسي ګوندونه او هندی سياست

(۱۹۵۰-۲۰۰۰م)

پيژندنه

مخکي له دي چي د هند سياسي ګوندونو ته مراجع و کو لمړی به د هند هيواد پيژندني ته راسو. هند د اسيا په لويه وچه کي له چين څخه وروسته دويم لوی هيواد دی چي د اسيا په جنوبي برخه کي موقعيت لري، د چين، نيپال، بوتان، برما(ميانمار)، بنګله ديش، پاکستان، د بنګال خليج، عربي بحري او د هند له اقيانوس سره ګډه پوله لري. ټول مساحت يي ۳۷۲۶۳۲۸ کيلومتره مربع ته رسيږي او د نفوسو له لحاظه تر چين وروسته لوی هيواد ګڼل کيږي چي د ۲۰۱۹ م کال د احصايي په اساس ۱،۳ مليارده نفوس لري. پايتخت يي د نوي ډهلي ښار دی، پولي واحد يي هندي کلداره ده او سياسي نظام يي فدرالي جمهوري دی. د جمهور رئيس واکونه تر ډيره حده تشريفاتي بڼه لري او اجرايوي اختيارات له لومړي وزير سره دي چي د پارلمان له خوا ټاکل کيږي.

ګوندي سياست هميشه د هند د سياستونو په څنګ کي د يوې غټي برخې په څير پاته سوی دی يعني په هند کي ملي سياست تر ډيره حده پر سياسي ګوندونو ولاړ دی. د هند په سياستونو کي لويه برخه تر ډيره حده سياسي ګوندونه او د قدرت لپاره د هغوی هڅي تشکيلوي. سياسي ګوندونه په ماهيت کي د اساسي قانون څخه بهر هميشه په سياسي جريان کي د رهبرئ د يوې برخي په توګه نقش لوبوي. دوی (سياسي ګوندونه) هغه اصلي اداکاران دي کوم چي د خپلو ګټو او د تقاضاؤ پوره کولو او انتقالوني وظيفه د متبادلو پاليسيو په وسيله سره اجراء کوي مطلب دا چي دوی خپلي غوښتني او ګټي په واکمن ګوندونو باندي د متبادیلو پاليسيو په وسيله سره مني. دوی د سياسي نظام د عملي کيدو او بشپړيدو په جريان کي يو کليدي نقش اجراء کوي. دوی د سياسي خبرو اترو حياتي چينلونه جوړوي کوم چي دوه طرفه معلومات انتقالوي د خلکو څخه حکومت ته او برعکس(د حکومت څخه خلکو ته). يو سياسي نظام يواځي هغه وخت ډيموکراټيک ګڼل کيږي، کله چي د دغه نظام خلک د دې حق ولري چي سياسي ګوندونه تنظيم او ترتيب کړي او هغه وخت چي په حقيقت کي لږ تر لږه يواځي دوه ګوندونه په يوه داسي هڅه کي شکېل سي چي د قدرت لپاره مبارزه و کړي. دغه ټوله د يوه ډيموکراتيک سياسي نظام لپاره مهم دي په خاصه توګه د داسي يو نظام لپاره لکه اوس چي په هندی ټولنه کي فعاليت کوي. هند د يوه ليبرال ډيموکراټيک نظام او د يوه پارلماني حکومت لرونکی

دی. هندی سیاسي ګوندي نظام د ډیرو سیاسي ګوندونو سره په څنګ کي کار کوي کوم چي په دوامداره او فعاله ډول سره په سیاسي جریان کي داخل دي. د ۱۹ (نولسمي) پیړئ په دوهمې نیمایي کي ډیرو سیاسي فعاله ډلو په هند کي په سر راپورته کولو شروع و کړه. په دغه وخت کي په نړۍ کي د ګوندي نظامو درې ډولونه موجود وه لکه یو ګوندي نظامونه، دوه ګوندي نظامونه او څو ګوندي نظامونه.

یو ګوندي نظام

یو ګوندي نظام هغه نظام ته ویل کیږي چیري چي یواځي واکمن ګوند په واک کي موجود وي او هیڅ اپوزسیون ته اجازه نه وي لکه په پخوانی کمونیست (U.S.S.R) هیوادونو کي او نورو ختیځي اروپایي هیوادونو کي.

دوه ګوندي نظام

دوه ګوندي نظام هغه نظام ته ویل کیږي چي په یوه هیواد کي دوه غټ ګوندونو وجود ولري کله یو ګوند په واک کي وي او کله بیا بل ګوند په واک کي وي د مثال په ډول لکه په امریکا متحده ایالاتو (U.S.A) او بریتانیا کي.

څو ګوندي نظام

څو ګوندي نظام هغه نظام ته ویل کیږي کوم چي په یوه هیواد کي ګڼ شمیر ګوندونه موجود وي او د ایتلافي حکومتونو د جوړولو رهبري کوي په داسي هیوادونو کي همیشه د ګوندونو ایتلافي حکومتونه جوړیږي د مثال په ډول په ایټالیا ، فرانسه ، سویزرلینډ او هند کي.

سیاسي ګوندونه

د هیواد (Continental size) ، د هندۍ ټولني مختلفي بڼې، د نړیوالو ځوانانو د قبلوني امتیاز، د ځانګړي ډول سیاسي پروسې او نور عوامل(فکتورونه) لا حتی هم حق لري چي په هند کي و ډیر شمیر سیاسي ګوندونو ته لار پیدا کړي. دغه ګوندي نظام د هندي سیاستونو د چاپیریال په بدلون کي یو مهم نقش لري. ګوندي نظام د ډیموکراسۍ بنیاد ګڼل کیږي. دغه (ګوندي نظام) د خلکو او حکومت ترمنځ یوه رابطه ګڼل کیږي. یو سیاسي ګوند د خلکو لپاره په عادي نظریاتو (ایډیالوژیو) سره د پل په شکل خدمت کوي یعني د خلکو او حکومت ترمنځ د غوښتنو د انتقالونکي په شکل خدمت کوي. هر سیاسي ګوند په انتخاباتو کي د مبارزې کولو هدف لري چي د مقننه قوې او د

حکومت د اجرائیه قوې یوه برخه سي. د دغه مطلب له لارې په یو څو ګوندي نظام کي د ګوندونو په موجودیت کي په ملي او ایالتي سطحه بحث کیږي.

د ټاکنیزې مبارزې لپاره هر ګوند باید خپل ځان د هند د انتخاباتو د کمیسون سره ثبت کړي. هغه ګوند چې اکثریت چوکۍ په انتخاباتو کي و ګټي نو حکومت به جوړوي او د انتخاباتو د کمیسون جوړې سوې پالیسۍ به عملي کوي او همدرانګه هغه ګوند چې په دوهم قدم کي ډیرې رایې ګټي په پارلمان کي به د اپوزسیون نقش اجراء کوي او د حکومت کړنې له نږدې څخه تر سترګو تیروي یعني د حکومت له کړنو څخه به له نږدې څار کوي. سیاسي ګوندونه په هند کي د ډول ډول شخصیتونو د قوتونو او تاریخي پرمختګونو ماسیوا وده کوي او دغه ګوندونه د یوه لوی قوت په شکل په سیاسي جریاناتو کي عمل اجراء کوي. په حقیقت کي هند د نړۍ تر ټولو ډیر شمیر سیاسي ګوندونه لري.

تر ۲۰۱۳ م کال پورې په هند کي سیاسي ګوندونه

تر ۲۰۱۳ م کال پورې په هند کي ۷ ملي سیاسي ګوندونه ، ۵۱ ایالتي ګوندونه او ۱۴۱۵ ثبت او ناثبت سیاسي ګوندونه موجود وه. اضافه تر دې هند د سیاسي ګوندونو ټولې طبقې لري لکه چپ اړخي ګوندونه، منځ اړخي ګوندونه، ښي اړخي ګوندونه، عوامي ګوندونه، غیرې عوامي ګوندونه او داسي نور. په پایله کي ویلای سو چې (Hung Parliament)[1]، (Hung Assemblies)[2] او ائتلافي حکومتونه[3] (Coalition Governments) په هند کي یو عام واقعیت ګرځیدلي دی. د آزادۍ اخیستلو څخه ورسته د یوه مکمل نوي ډیموکراتیک نظام په تطبیق سره د څو ګوندي نظام د ظهور تهداب په هند کي کیښودل سو.

د دې لپاره چې په هند کي د ګوندي نظام په اغیز باندي پوه سئ. دا ضروري ده چې په هند هیواد کي د ګوندي نظام په ماهیت پوه سئ. اوس به تاسو د ګوندي نظام په اصلي بڼو پوه سئ کوم چې په هندي ګوندي نظام کي وجود لري. په پارلماني شکل حکومت کي د پارلماني ډیموکراسی لپاره حقیقي نوم ګوندي حکومت دی. سیاسي ګوندونه د حکومت او خلګو تر منځ یو مازي ارتباط

[1] (of a parliament or council) (BrE) in which no political party has more elected members than all the other parties added together.

[2] (Assemblies) (BrE) in which no political party has more elected members than all the other parties added together.

[3] هغه حکومتونه چې د څو ګوندونو د اتحاد په اساس رامنځته سوی وی

ندی یعني سیاسي ګوندونه د حکومت او خلکو تر منځ یو قوي او نه جلاکیدونکي اړیکه ده. دوی د ټولنیز بدلون او تغیر وسیلې دي. سیاسي ګوندونه په انتخاباتي جریان کي د کاندیدانو په تنظیم کولو او په ټاکنیز کمپاین ترسره کولو کي تر ټولو ډیر ارزښتناک نقش لوبوي.

په اتحادي او ایالتي کچه بې ثباتي کیدلای سي ډیر د ګوندونو په شمیر پوري اړه ولري او یا د دغه سیاسي نظام په بڼې پوري اړه لري کوم چې نن ورځ یې په هند کي ملاتړ کیږي، او همدارنګه دا په هند کي د ګوند او ګوندي نظام په عمل او فعالیت پوري اړه لري. په مجموع کي د یو سیاسي نظام د نورو کلاسونو (Clauses) څخه په جلا بڼه فعالیت لري.

د هندي ګوندي نظام بڼې

اوس به تاسو په هند کي د ګوندي نظام په بڼو باندي پوه سئ.

څوګوندي نظام

دا د هندي ګوندي نظام تر ټولو مهم بڼه ده چې د فرهنګي جمعیت (Cultural Pluralism) د تبعیض څخه یوائي خالي پاته ده. حتی د ازادۍ د څرک مخکي هم هند د څو ګوندي نظام یو طبیعي کور ؤ، اوس هم دی چې حتی د ازادۍ د څرک مخکي هم څلورسیاسي ګوندونو را څر ګند سول لکه د کانګریس ګوند، د مسلم لیګ ګوند، د هندومهاسبا ګوند، او کمونیست ګوند او همدارنګه د وخت په تیریدو سره په تدریجي توګه د سیاسي ګوندونو شمیر ډیریدی. د ډیرو او ډیرو سیاسي ګوندونو د مخته راتګ لړۍ د هندي ګوندي نظام د پوهیدو لپاره یو دوامداره واقعیت دی. د یو څو ګوندونو موجودیت په ملي سطحه، سیمه ایزه سطحه، او په محلي سطحه د هندي ګوندي نظام یو حقیقت دی

.

ملی ګوند

یو ملي ګوند هغه دی چې د ټولو کارول سو ؤ رایو ۴٪ رایې ولري او لږ تر لږه په څلورو ایالاتونو کي فعاله وي. که څه هم د۱۹۶۷ م کال وروسته ، په خاصه تو ګه ډیر د ۱۹۷۷ م کال څخه

وروسته د هند سياسي نظام د يو قوت يا قدرت په توګه د نورو مختلفو سياسي ګوندونو دواړه په ملي او ايالتي سطحو په منځ کي کار کوي. په مختلفو ايالاتونو او وختونو کي د ګڼ شمير سيمه ايزو سياسي ګوندونو په قدرت کي شکيليدل او ګوند په مرکزي قدرت بدليدل د هندي سياسي ګوندي نظام په ځانګړني بدله سوې ده.

د هندي ګوندي نظام بڼې

څو ګوندي نظام

په ۱۹۷۷ م کال کي د (Janata-Lok Dal) ګوند په شدت سره د کانګريس څخه قدرت و ګاټه. په ۱۹۷۹ م کال کي د (Lok Dal) ګوند د (Janata) ګوند د رژيم ځای ونيوئ. په ۱۹۸۰ م کال کي د کانګريس ګوند بيرته قدرت ته راستون سو. په ۱۹۸۹ م کال کي د (Janata Dal) ګوند کوم چې يو ملي جبهه (National Front) ده قدرت ته رامخته سوه. د ۱۹۹۸ م کال په مارچ مياشت کي د (BJP) ګوند اتحاد ته لار برابره کړه او په ۱۹۹۹ م کال په اکتوبر مياشت کي ملي ډيموکراتيک اتحاد يعني د (BJP) او ۲۳ نورو ګوندونو سره اتحاد وکړ او ميدان ته رامخته سول چې په ملي سطحه قدرت په لاس کي واخلي.

په ايالاتونو کي هم ګوندونو بدلون کوي لکه په پنجاب کي کانګريس ګوند، په مهاراشترا کي (Congress-NCP) ګوند، په اندراپرديش کي (TDP) ګوند، په تاميل نادو کي (AIADMK)، په لويديځ بنګال کي (CPM) ګوند اتحاد و کړ، په اسام کي کانګريس ګوند، په (UP)کي(BJP-BSP) ګوندونه، او په جمو کشمير کي (National Conference) او نور ګوندونه په ډيرو نورو ايالتونو کي په واک کي دي.

په دې توګه، هند څو ګوندي نظام ته پرمختګ ورکړی دی. د ګوندي سناريو چټک تغير د هندي ګوندي نظام يو له ډيرو مهمو بڼو څخه ده. د ګوند ساختمان په دومداره او چټک ډول سره د لاندي لاملونو په وجه تغير خوري لکه ويشونو(تجزيي)، جلاوالي، اتحادونو، او د اتحادونو په جلاوالي سره. تقريبا هر سياسي ګوند د پورته لاملونو په اساس سره جلا کيږي د مثال په ډول د کانګريس ګوند څلور ځله ويشل سوی دی (په ۱۹۶۹ م ، ۱۹۷۷ م ، ۱۹۹۵ م او په ۱۹۹۹ م کلونو کي).

په ۱۹۹۹ م کال کي (Nationalist Congress) ګوند د کانګریس ګوند د یو ویش په ترڅ کي رامنځته سو. د۱۹۶۴ م کال په شاوخوا کي د کمونیست ګوند و ویشل سو چي په هندي سیاسي هورایزون (Horizon) کي دوه نوي ګوندونه د (CPI) او (CPM) په نومونو سره را پیدا سول. په ۱۹۶۷ م کال کي د څلورم ځل عمومي انتخاباتو وروسته د کانګریس ګوند ډیر بدلونونه تجربه کړل. هندي ګوندي نظام انعطاف پذیري وښودله. که څه هم په ۱۹۷۱ م کال په انتخاباتو کي اپوزیسیون ګوندونو د کانګریس ګوند په نسبت غټ زیان ولیدئ او ډیر کمزوري سول. په ۱۹۷۷ م کال کي په ګوندي نظام کي یو غټ بدلون رامنځته سو دا په داسي وخت کي چي (Jan Sangh) , (Bhartiya Lok Dal), (Socialist Party), ((Congress (I)) او (Congress Rebels) سره یو ځای سول او یو ګوند چي د (Janata) په نامه یادیږي جوړ کړه.

په ۱۹۷۷ م کال د مي په میاشتي کي کانګریس د ډیموکراسی لپاره ګوند د ډیر شمیر ګوندونو سره یوځای سو. په ۱۹۷۸ م کال کي د کانګریس ګوند یو ځل بیا پر دوؤ ګوندونو و ویشل سو چي د (Rebel Congressmen) په وسیله څوک چي د (Devraj Urs) په وسیله رهبري کیدل د ((Congress (U) په نوم بل ګوند جوړ کړ. په ۱۹۷۹ م کال کي د (Janata) ګوند و ویشل سو څه وخت چي ((Janata (S) (Lok Dal) ګوندونه په خپله د دغه ګوند څخه جلاسو.

د ۱۹۸۰ م کال په اپریل میاشت کي د پخواني (Jan Sangh) غړو چي جلا سوې ډله وه د (Bhartiya Janata) په نامه ګوند جوړ کړ. په ۱۹۸۸ م کال کي د ((Janata Dal (S) ګوند د (Janata Dal) له ګوند څخه جوړ سو. د (۱۹۹۹ -۱۹۹۱) م کلونو په جریان کي د (Janata Dal) ګوند لږ تر لږه دوه ځله وویشل سو او یا (د لوي ګروپ) د پریښودلو باعث سو. د ۱۹۹۵ م کال په مي میاشت کي د کانګریس ګوند مخالفین د ښاغلي (Arjun Singh) او د ښاغلي (N.D. Tiwari) له لوری په حقیقت کي رهبري کیدل چي په نتیجه کي د ((Congress (I) په نامه بل ګوند رامنځ ته سو.

د ۱۹۹۶ م کال د مي په میاشت کي یو ۱۳ ګوندیز متحده جبهه (United Front) چي ځانونه یي سیکولر جبهه بلل، د کمونیزم د قوتونو په خلاف د قدرت د بدلون لپاره جوړ سو او د (BJP) د ګوند مخنیوی په مر کزي سطحه وکړي چي قدرت تر لاسه نکړي. دغه (United Front) ګوند خپل لمړنی حکومت د ۱۹۹۶ م کال د جون په میاشت کي د (Shri .H D. Deva Gawla) د خپل حکومت د لمړي وزیر په صفت سره جوړ کړ. او دوهمي متحدي جبهې (United Front)

خپل حکومت د ۱۹۹۷ م کال په اپریل میاشت کي د (Shri.I.K. Gujral) د خپل حکومت د لمړي وزیر په صفت سره جوړ کړ. په ۱۹۹۸ م کال د مارچ په میاشت کي د (BJP) ګوند په مشرۍ سره ۱۳ ګوندونو ایتلاف وکړ او په ایتلاف سره قدرت ته راغلل. په ۱۹۹۹ م کال کي د (BJP) ګوند او ۲۳ نورو ګوندونو د (National Democratic Alliance) په نامه یو اتحاد رامنځ ته کړ او د ۱۹۹۹ م کال د اکتوبر د میاشتي په انتخاباتو کي یې اکثریت رایې ترلاسه کړې.

د ۲۰۰۲ م کال د مې په میاشت کي د (UP-BSP-BJP) ګوندونو لخوا ایتلافي حکومت جوړ سو. د کانګریس (NCPM)، او د کانګریس (NSP) ګوندونو کوښښ کاوه چي ورته نړدې سي. د (Janata Dal) ګوند په یوې چټکي سلسلې کي پر ډیرو نورو ګوندونو باندي و ویشل سو او په همدا وخت کي ډیر (Janata Dal) ګوندونه په موجودیت کي وه. د هند ګوندي نظام چټک بدلون منونکی نظام دی. دغه حالت تقریبا یو دوامداره جریان دی. د ۱۹۴۷-۱۹۸۹ م کلونو په منځ کي د کانګریس ولاړ حالت او د (۱۹۹۱-۱۹۹۹) م کلونو تر منځ په جریان کي د مخکني حالت برعکس جریان د هندي ګوندي نظام یو له مهمو بنو څخه دی.

د هند څو ګوندي نظام د نورو هیوادونو د څوګوندي نظامو سره په مخالف شکل خپل فعالیتونه مخته وړي د مثال په ډول د فرانسې او سویزرلینډ د هیوادونو د څوګوندي نظام د فعالیتونو په مخالف جهت کي دا مثالونه مو ځکه را واخیستل ځکه چي اوس موجودیت لري مطلب دا چي د هند څو ګوندي نظام د نورو دولتونو د څو ګوندي نظامو سره کاملا توپیر لري. لږ تر لږه تر ۱۹۸۹ م کال پوري یو حاکم ګوند حاکم ؤ چي هغه د کانګریس ګوند ؤ. د۱۹۴۷-۶۷ م کلونو په منځ کي څه وخت چي کانګریس په مکمل ډول د هند په سیاسي صحنه کي په ملي کچه او هم په ایالتي سطحه حاکم ؤ.

د۱۹۷۱-۱۹۷۴ م کلونو په منځ کي کانګریس ګوند په دواړو اتحادي او ایالتي سطحو خپل د حاکمیت مقام بیرته تر لاسه کړ. که څه هم د ۱۹۷۵ م کال د جون د میاشتي څخه تر ۱۹۷۷ م کال د مارچ تر میاشتي پوري بیړنی قانون وربانديو وتپل سو چي د دوی شهرت یې ډیر راکم کړ او د ۱۹۷۷ م کال په انتخاباتو کي د دوی د ماتي سبب سو. د متحده اپوزسیون (Janata Party) د جانتا ګوند د کانګریس ګوند ته په ماتي ورکولو کي کامیاب سو. په ۱۹۷۹ م کال کي د (Janata) ګوند خپل داخلي فعالیت داسي جوړ کړ چي بیړنی قانون یې د دوهم ځل لپاره پر کانګریس حاکم ګوند

باندي و تپئ چي د بيا ظهور کيدو مخه يې ونيسي او د هندي سياسي نظام د ۱۹۸۰ م کال په انتخاباتو کي يې د ماتي سره مخ کړي.

د دوهم ځل لپاره بيا د ګانګريس ګوند د ۱۹۸۴ م کال په انتخاباتو کي يو شانداره کاميابي خپله کړه چي په (Lok Sabha)[4] کښي يې ۴۱۱ چوکۍ خپلي کړې. مګر دغه ګوند په ۱۹۸۷ م کلونو په ۱۹۸۹ م کال په انتخاباتو کي ښه ونه ځليدئ. د۱۹۹۷-۱۹۹۱ م کلونو تر منځ د کانګريس ګوند خپل محبوبيت په تغير حالت کي وساتئ. په ۱۹۹۳ م کال د نومبر په مياشت کي دغه ګوند په (Lok Sabha) کي د اکثريت په ساتلو سره کاميابه سو. تر اوسه پوري دغه يقيني ده چي دغه ګوند خپل پخوانی حاکم مقام بيرته نسي تر لاسه کولای، ځکه چي دغه ګوند اوس هم د خپل داخلي عملياتي پروګرام او د شخصيت پاله سياستونو په اساس د پلويانو د کمښت سره مخامخ دی او د همدغه دوو سببونو د وجه د ستونزي سره مخ دی.

د روښانه ايډيالوژۍ نه درلودل

د (BJP) او دوه کمونيست ګوندونه چي د (CPI) او (CPM) په نومونو سره يادېږي ماسيوا نور ټول ګوندونه په هندي دولت کي روښانه ايديالوژياني نلري، او نور ټول سياسي ګوندونه په ايډيالوژيکي نظره يو بل ته ورته دي يا ډير نږدې دي. دوی ټوله په خپلو پاليسيو او پرو ګرامونو کي ډير نږدې ورته والی لري تقريبا هر ګوند د ډيموکراسی، سيکولريزم، سوشياليزم او ګانديزم نماينده ګي او ساتنه کوي. بر علاوه پر دې حتی هر ګوند او د تش په نامه ګوندونو په شمول د يوه اساسي قانون رهبري کوي چي هغه د قدرت تر لاسه کول دي، مطلب دا چي ټول ګوندونه د قدرت لپاره کوښښونه کوي. ځکه نو سياستونه موضوعي سوي دي تر ايډيالوژيکي او واقعيت پالنې اصولو ته په ژمنوالي عوضي سوي دي.

شخصيت پالنه

ډير کله ګوندونه د لويو مشرانو يا بانفوذه اشخاصو څخه تنظيم سوي وي او دغه اشخاص تر ګوند او د ګوند تر ايديالوژيو ډير مهم ګڼي. ګوندونه د دوی تر اساسنامي د دوی په مشرانو باندي پيژندل کيږي يعني ټول ګوندونه تر خپلو اساسنامو او ايډيالوژيو خپلو مشرانو او د هغو ايډيالوژيو ته ارزښت ور کوي. دا يو حقيقت دی چي د کانګريس ګوند محبوبيت او شهرت په اساسي ډول د

[4] په هند هيواد کي د ولس د نماينده ګانو کور ته ويل کيږي لکه په افغانستان کي ولسي جرګه.

(Nehru)، اندرا ګاندي، او راجیو ګاندي د رهبریت په اساس ؤ. دې ته ورته د (AIADMK) ګوند په ټامیل نادو کي او (TDP) ګوند په اندرپردیش کي د ښاغلو (MG. Ramachandran) او (NT Ramarao) سره شهرت تر لاسه کړ. جالبه لا داده، چې ډیر ګوندونه د هغوی د مشرانو په نومونو جوړ سوي دي لکه (Bijju Janata Dal)، ((Lok Dal (A)) او ((Congress (I)) او داسي نور. ځکه نو داسي ویل کیږي «چې په هند کي د سیاسي ګوندونو پر ځای سیاسي شخصیتونه موجود دي».

د دودیزو عواملو پر اساس

په لویدیځو هیوادونو کي سیاسي ګوندونه د ټولنیز اقتصاد او سیاسي پروګرامونو په اساس جوړیږي. له بله اړخه ډیر شمیر ګوندونه په هند کي د دین، طبقې، ژبې، فرهنګ، نژاد او داسي نورو پر اساس جوړیږي د مثال په توګه (Shiv Sena)،(Muslim League)،(Hindu Mahasabha)، (Akali Dal)، (Muslim Majlis)، (Bahujan)، (Samaj Party)، (Republican party of India)، (Gorkha League) او داسي نور. د دغو ګوندونو کار د عوامو د پرمختګ او د جنسیت د توازن پر مراعاتولو جنجال دی ځکه نو د خلکو عامه ګټو په زیان دي، د دې ټولو خبرو څخه هدف دا دی چې په هند او ډیرو نورو دولتونو کي لکه افغانستان، ایران اونورو کي ګوندونه د هیواد د پرمختګ او یوالي د پروګرامونو پرځای د ژبې، فرهنګ، دین، نژاد، طبقې او نورو په اساس جوړیږي، چې دا بیا د عام ولس په ضرر تمامیږي.

په ایالتونو کي د سیمه ایزو ګوندونو ظهور

د هندي ګوندي نظام یو بله مهمه بڼه د ډیر شمیر سیمه ایز سیاسي ګوندونو ظهور او د هغوی عملي واک په ایالتونو کي دی. دوی په مختلفو ایالتونو کي واکمن سوي ګوندونه دي لکه د (BJD) ګوند په (Orissa) کي ، د (AIADMK) & (DMK) ګوند په ټامیل نادو کي، د (Akali Dal) ګوند په پنجاب کي، د (AGP) ګوند په اسام کي، د (Shiv Sena) ګوند په (Maharashtra) کي او داسي نور.

په اول سر کي دغه ګوندونه یواځي تر سیمه ایزو سیاستونو پوري محدود سوي وه. لیکن اکثره وخت دغه ګوندونه په ملي سیاستونو کي یو ډیر ارزښتناکه نقش اجراء کوي چې دغه ملي سیاستونه د ایتلافي حکومت په مرکز کي لوبوي، داسي ویلای سو چې ګوندونه ملي سیاستونه د هیواد په مرکز کي لوبوي او کوښښ کوي چې د دولت د یوه مخکښ کوند په ځیر د عامو خلکو

نماینده ګي و کړي. د ۱۹۸۴ م کال په اواخرو انتخاباتو کي د (TDP) ګوند په (Lok Sabha) کي د یو لوی اپوزیسون ګوند په شکل ظهور و کړ.

د مؤثره اپوزیسون نشتون

یو مؤثره اپوزیســـون د پارلماني ډیموکراســـۍ د عملیاتو د بریالیتوب لپاره په هند کي ډیر ضـــروري دی، دغه (اپوزیســـون) د واکمن ګوند د مطلقه واک میلانونو مخنیوی کوي او متبادل حکومت ته لار هواروي، داسي ویلای سو چي اپوزیسون د هر دولت لپاره ډیر ضروري دی ځکه چي اپوزیسون د واکمن دولت کمزوري نقطي دولت ته په ګوته کوي او د سمولو لپاره یي لارښونه کوي او همدارنګه د فساد د مخنیوي لپاره د دولت پالیسۍ څاري او د فساد بربنډولو لپاره کار کوي. که څه هم په تیرو پنځوسو کلونو کي یو مؤثره، قوي، منظم، او ارزښتناک ملي اپوزیسون ماسیوا د یوتش په نامه اپوزیسون څخه نه دی رامنځته سوی.

اپوزیسون ګوند هیڅ اتفاق نه لري او ډیر کله په ظاهره په متقابل مخالف جهتونو کي واکمن ګوند ته په احترام قرار لري، دوی د ملت جوړوني په جریان او د سیاست په بدنه کي د فعالیتونو د یوه جوړونکي په نقش لوبولو کي ناکامه سوي دي.

غیري اصولي اتحاد

د لنډ مهاله لوبو د ساتلو لپاره سیاسي ګوندونه په هند کي ډیر کله غیري اصولي انتخاباتي اتحادونه او ایتلافونه جوړوي. د ۱۹۸۰ م کال د جنوري د میاشتي د انتخاباتو په وخت کي تقریبا ټول سیاسي ګوندونه و غیري اصولي اتحادونو ته داخل سول د (AIADMK) ګوند د (Lok Dal) د (Janata) ګوندونه په مرکز او ټامیل نادو کي حمایه کول، دغه ګوندونه د یو عوامي ګوند سره په یو انتخاباتي اتحاد باندي تبدیل سول لکه مسلیم لیګ او یا د نورو سیمه ایزو ګوندونو سره لکه د (DMK) ګوند او (AIADMK) ګوند په ټامیل نادو کي او د (National Conference) ګوند په جمو کشمیر کي، دا ګوندونه اوس ډیر ویشل سوي دي دا امکان نلري چي هر سیاسي ګوند دي واک یا قدرت تر لاسه کړي، مرکز ډیر کله د ایتلاف په واک کي وي.

که څه هم، د هندي پارلماني نظام مخکي، څو ګوندي نظام موجودیت او همدرانګه د ګڼ شمیر خپلواکو نوماندانو موجودیت په انتخاباتو کي اته چنده ستونزي رامنځته کړیدي. د ۱۹۸۹م او ۱۹۹۸م کلونو په جریان کي د (Lok Sabha) ټول انتخابات تعلیق سوه نو په نتیجه کي د حکومت

جوړولو جريان ډير سخت او ستونزمن سو. د ګوندي سياست دغه ساده ماهيت او د ګوندونو اتحادونو و دغه ستونزي ته نور پوکی هم ورکړی دی ځکه نو اکثريت علماؤ دا دعوه شروع کړيده چي اوس د دي وخت را رسيدلی چي پارلماني نظام دي په رياستي نظام بدل سي او يا دي د موجوده پارلماني نظام سره په څنګ کي دي پر سياسي ګوندونو باندي محدوديت ولګوي چي د سياسي ګوندونو نقش په مقننه قوه کي کم سي. تقريبا هر يوه يو او يا بل د هند په اساسي نظام کي د تغير او بدلون وړانديز کړيدی که څه هم پر دغه موضوع باندي به کوم ملي خندونه او يا تشويشونه ظهور ونه کړي.

د ۱۹۹۹ م کال په انتخاباتو کي د (Lok Sabha) ديارلسم دوره انتخابات ونيول سوه نو په دي انتخاباتو کي ملي ديموکراتيک اتحاد چي د څلورويشتو سياسي ګوندونو څخه جوړ سوی ؤ يو ساده اکثريت يي تر لاسه کړ او حکومت يي جوړ کړ. د هند خلک اوس د څو ګوندي نظام او د هغه له ماهيته څخه په داسي يو ګڼ مليتيزه ټولنه کي لکه په هند کي چي ده د حقيقتون څخه خبر سوي دي. له بهر څخه و حکومت ته د حمايت لپاره تازه وړانديزونه جدي تشويشات د حکومت و ثبات ته په دواړو مرکزي او ايالتي سطحه متوجه کړيدي.

څنګه چي ګوندونه د ټولو قوتونو څخه ګټه اخلي بې له دې چي په حکومت کي برخه واخلي او مسؤليتونه له يو بل سره شريک کړي. دوی حکومت واکمن ګڼي او په داسي يو حالت کي چي حکومت د دوی غوښتني نه مني، نو د فدرالي او حمايوي ګواښونو په وسيله سره د حکومت پريکړي ننګوي. يوه لاره چي و دغه اخلاقي جلاکيدونو ته د پای ټکی ايږدي، دا به وي چي مقننه قوه منحل سي او اجراييه ځواک او غړي يي د مقننه قوي په څير صلب صلاحيته سي. د فرانسې او سويس پارلماني نمونې د دا ډول «صلب صلاحيت کولو» څرګندونکې دي که چيري دا ډول اصل «صلب صلاحيت» د هند اساسي قانون ته معرفي سي، نو د جلا کيدني تشويق به اغيزمن سوی وي او له دغه سره ميلان ښوونکي غړي به ورک سي چي د جلا کيدو ميلان لري. دغه به يې يوه بله يا اضافي ګټه وي چي د ماهرينو د استخدام لپاره به زمينه برابره سوې وي.

په عصري(معاصره) دوره کي بايد د اجراييه ځواک غړي په مغلقو او پيچلو اداري ستونزو حلولو کي ماهرين وي نو دا بهتره ده چي په اجراييه ځواک کي بايد تر سياست پوهانو و مهارينو ته په اړوند چارو کي ترجيح ورکول سي. که څه هم دغه به د ريس جمهور لپاره د لمړي وزير په ګمارلو کي يوه پراخه ستونزه وي او همدرانګه د لمړي وزير لپاره به د وزيرانو په انتخابولو کي هم يوه پراخه ستونزه وي. پارلمان به هميشه له نږدي څخه پر دغه ستونزه باندي د غيري صادقانه عمل

په بهانه د خپل قوت څخه چې «د نه باور رایه ده» نظارت کوي او د دغه خپل قدرت څخه استفاده کوي او همدارنګه د مخکښې اجرایه قوې څخه به په مجموع کې مخنیوی کوي.

د دغه بحث په جمع بندي کولو کې چې د هندي ګوندي نظام پر روانه بڼه او په هندي سیاستونو کې د روزولو لپاره دی، موږ ویلای سو چې تر اوسه دغه یو د پرمختګ په حال کې ګوندي نظام دی. د ګڼ شمیر سیاسي ګوندونو موجودیت په دواړو ملي او سیمه ایزه سطحه، سیکولر او عوامي سطحه، مناسب بڼه تنظیم سوي، او یا یوځه کمزوري تنظیم سوي ګوندونه د هندي سیاسي ګوندي نظام سناریو مغلقه او حتی مغشوش کونکې کوي. زه هیله لرم چې تاسو به د سیاسي ګوندونو په نقش او اغیزمنوالي باندي په هندي سیاستونو کې پوه سوي یاست.

د ليکوال لنډه پيژندګلوي

زه محمد داؤد افغان د مرحوم انجنير غلام محمد افغان زوی ، د کندهار ولا يت د دريمې ناحيې د افغانپور کلي اصلي اوسيدونکی يم چې په ۱۳۷۲ ه ل کال کي مې دې فاني نړۍ ته سترګې پرانيستلې دي. خپلې لومړنۍ، منځنۍ، او ثانوي زده کړې مې په خپل ګران ښايسته ولايت د کندهار په احمد شاه بابا عالي لېسه کي په (۱۳۹۰-۱۳۸۹) ه ل کال کي په علي درجه بشپړې کړې دي. په ۱۳۹۱ ه ل کي د کندهار پوهنتون ښوونې او روزنې پوهنځی د انګليسي ژبې څانګې ته په کانکور ازموينه کي بريالی سوم او په ۱۳۹۵ ه ل کال کي د همدغه پوهنتون څخه په لوړه درجه فارغ سوم.

د يادونې وړ ده چې د لسانس د تر لاسه کولو تر څنګ مې د اِقراء د انګليسي ژبې او کمپيوټر په خصوصي اکاډمۍ کي د انګليسي ژبې د ښوونکي په توګه دنده تر سره کوله او همداسي مې په څو نورو خصوصي تعليمي مراکزو کي د کمپيوټر او د انګليسي ژبې د ښوونکي په توګه دنده اجرا کړيده چې فعلاً هم د ښوونکي په توګه په احمدشاه بابا عالي لېسې او د اِقراء انګليسي ژبې او کمپيوټر اکاډمۍ کي تدريس کوم او همدا مې يواځينۍ هيله ده چې خپلې ګرانې خاورې (افغانستان) او خپلو ګرانو وطنوالو ته په مختلفو برخو کي خدمت وکړم.

دغه مطلب مې د څو اونيو د ژباړې، تحليل او زده کړو يو محصول دی، همداسي فعلاً د دندې د اجرا کولو تر څنګ د څو نورو کتابونو، مقالو او ليکنو په ليکلو او ژباړو باندې مشغول يم، غواړم چې د خپلو آثارو و لوستونکو ته ډير څه برابر کړم، چې نوي معلومات وي او په پښتو ژبه کي يې کمی احساس کړم !

په درنښت

محمد داؤد (افغان)

Download from:aghalibrary.com